

AI-assistenten som din digitala forskarkollega

CREATIVE WORKFLOWS

- **Graphic design**
Everything you need for vector design and digital illustration
- **Photo editing**
Professional image editing and retouching tools
- **Page layout**
The most powerful page layout and design tools
- **Canva integrations**
Streamline workflows with Canva AI and easy export

- Home
- This Device
- PeaDrive
- Dropbox
- OneDrive
- Google Drive
- PeaGames
- Photopea
- Vectorpea
- Jampea

Photopea

 Nytt projekt

 Öppna från dator

 Mallar

 Generate with AI

Drop any files here

AI-assistenten som din digitala forskarkollega.

Jag börjar med en "teoretisk" genomgång.

Och sedan hur man gör IRL (In Real Life).

De ämnen jag tänkte ta upp är:

- 1. Rädda skadade fotografier (Restaurering)**
- 2. Färgläggning – Att se historien i färg**
- 3. Den digitala detektiven: Att tidsbestämma fotografier**
- 4. Att läsa det oläsbara: AI som transkriberare (HTR)**
- 5. Fallgropar och källkritik**
- 6. Skapa och Manipulera bilder – om vi hinner.**

AI-assistenten som din digitala forskarkollega.

AI ersätter inte oss – men den förstärker vår forskning.

Jag nämner bara 2 verktyg: Gemini – bildhantering, ChatGPT – Text & Struktur.

Google

 Gemini

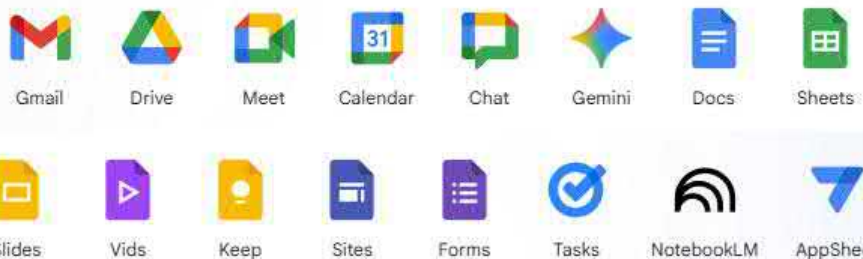
<https://gemini.google.com>

OpenAI

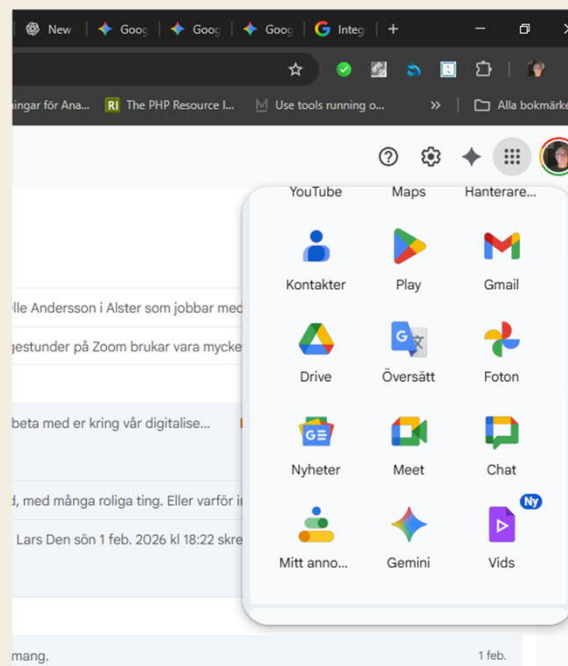
<https://chatgpt.com>

Google Workspace innehåller följande:

Hur startar man en AI? Här GeminiAI:

<https://gemini.google.com/app>

Digitalisering

Datafiler krävs för att AI skall få något att arbeta med.

Fortfarande är en flatbäddsscanner det bästa verktyget för att skapa en arkivkopia.

Det gäller papperskopior, negativ, glasplåtar, DIA.

Alternativ - "Snabb Fotoscanner" FF-680W

- Upp till A4
- 600 dpi (3s per bild)
- Scannar bägge sidor samtidigt (vykort!)
- Automatisk bildjustering
- Även utskrivna A4-dokument

Digitalisering.

Dokument kan man digitalisera på många olika sätt.

Digitalkamera, smartphone, iPad m.fl.

Böcker - Alternativ – ”Bokscanner”

”Komplett” Programvara.

Delar uppslaget

”Plattar ut” boksidorna

Justera bildfilerna

Skapa olika filtyper

Word

Sökbar PDF

m.fl.

När tiden har satt sina spår

PRO TIPS Digitalisering bör alltid ske i hög upplösning (minst 600 DPI) och sparas i ett icke-förstörande format som TIFF eller RAW.

När tiden har satt sina spår

PRO TIPS Digitalisering bör alltid ske i hög upplösning (minst 600 DPI) och sparas i ett icke-förstörande format som TIFF eller RAW.

När tiden har satt sina spår

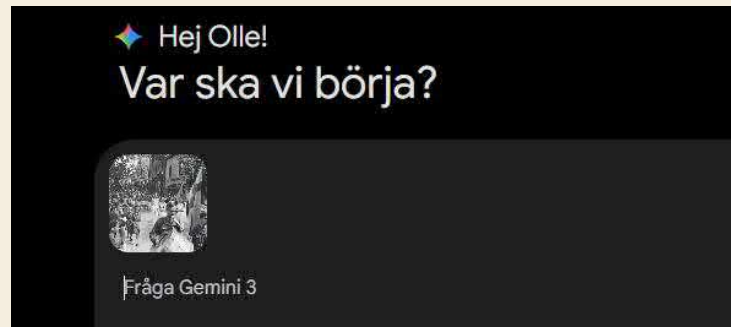
PRO TIPS Digitalisering bör alltid ske i hög upplösning (minst 600 DPI) och sparas i ett icke-förstörande format som TIFF eller RAW.

Prompt = instruktion till AI.

Ju tydligare → desto bättre resultat

En prompt kan vara kort eller mycket detaljerad

Det är ett hantverk man blir bättre på med tiden

Man har stor hjälp av mallar som man kan kopiera och klistra in.

De flesta stora AI-modeller är tränade primärt på engelska och förstår nyanser bättre på det språket.

Prompt - exempel.

Bildrestaurering

Du är bildkonservator med arkivkompetens. Restaurera bilden varsamt. Ta bort repor, damm och fläckar. Bevara originalets kornighet, kontrast och uttryck. Ändra inte ansikten, mimik eller proportioner. Ingen beskärning. Resultatet ska se tidstypiskt och autentiskt ut.

Överlåt åt AI att bestämma helt:

Restaurera (eng. Restore)

Du kan alltid be AI att föreslå en prompt:

Instruktion till Gemini:

”Föreslå ett komplett prompt för restaurering av Svartvitt foto - ingen färgläggning”

<https://gemini.google.com/app>

Mer än bara svartvitt – att se historien i färg

Varför färglägga? Det handlar inte om att sudda ut historien, utan att se världen så som våra förfäder såg den. Färg skapar en omedelbar, starkare känslomässig koppling och gör historien levande.

Tekniken: AI analyserar gråskalans kontrast och textur för att förutsäga sannolika pigment, baserat på miljoner träningsbilder.

DEFINITION

Chroma: Färgmättnad. Gamla foton saknar krominans (färg) men har luminans (ljusstyrka). AI försöker återskapa krominansen.

Mode

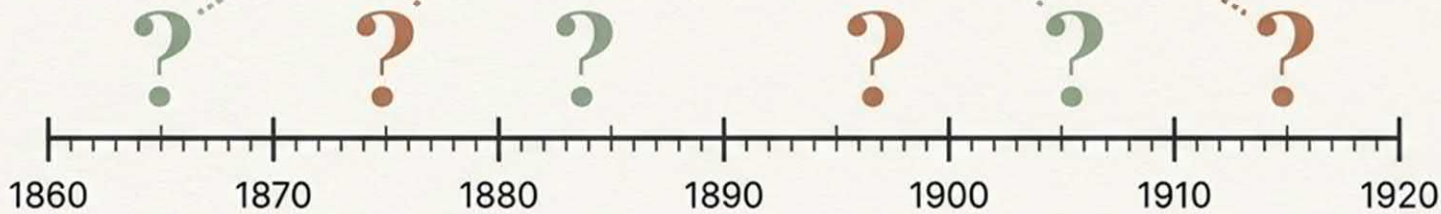
Arkitektur

Teknik

Fototyp

Den digitala detektiven: Att tidsbestämma fotografier

När togs bilden? Ofta saknas datum på baksidan. Vi måste använda bilden som en karta till tiden.

Metodik: Genom att analysera visuella ledtrådar kan vi ofta ringa in ett foto till ett specifikt årtionde eller till och med ett enskilt år.

Fårfionlärm (ca 1895)

Hög stärkkrage

Säkerhetscykel
(Safety bicycle)

Mittbena med knut

Ledtrådar i bilden: Mode, frisyrrer och teknik

Kläderna avslöjar eran. Modet
växlade snabbt under förra
sekelskiftet.

- **Kläder:** Titta på ärmarnas vidd, kjolarnas form och männens hattar.
- **Frisyrer:** Skäggmode för män och uppsättningar för kvinnor är tydliga tidsmarkörer.
- **Objekt:** Rekvisita som cyklar, bilar eller tidiga telefoner ger en "tidigast möjlig" datering.

Imo
 Inkom i gneulammens församling på Skerfva församling i Skerfva
 församling emellan i gneulammens församling, påminna
 till Skerfva församling i Skerfva församling i Skerfva församling
 Abraham Esk, som gifte sig med Antenuphali
 med sin hustru Sofia Sofia Sofia Sofia
 Brämer, den 14 mars 1738, gjordt sedan
 förutgång af disposition om de Tio lö
 med ett hundra och trettio och 245 ören
 hufvud, som förskick till Gården Bengt
 Hendrick Esk i Skerfva församling; och Sofia Sofia
 Sofia Brämer som i denna giftermål

Genombrottet med HTR – att läsa det oläsbara

OCR läser tryckt text. HTR (Handwritten Text Recognition) läser den mänskliga handen.

Key Insight: Problemet med "kråkfötter" är löst. AI tränas på tusentals sidor av gamla handstilar för att känna igen mönster som det mänskliga ögat missar. Detta låser upp arkiv som tidigare var osökbara.

TEKNIK

HTR-modeller tränas specifikt på olika tidsepoker (t.ex. 1700-tals gotisk handstil) för maximal precision.

Transkribering på två olika sätt

1. Direkt i Gemini

2. Via Google AI Studio

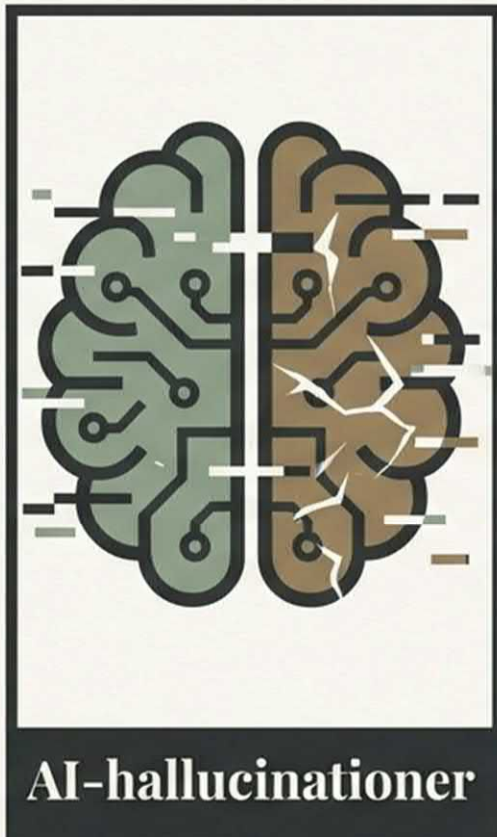
Logga in hos <https://aistudio.google.com/>

3. Viktigt ange dokumentet är svenskt, vilket århundrade och från vilken del av Sverige.

Exempel på korrigering

En s/v 60-talsbild från Karlstad.

HTR hittar på ord som ej finns.

Fel färger eller moderna detaljer.

Ändrar vi historien när vi "förbättrar" den?

Fallgropar och källkritik i en digital värld

Med stora krafter följer stort ansvar. Vi måste vara **kritiska** mot den digitala bilden.

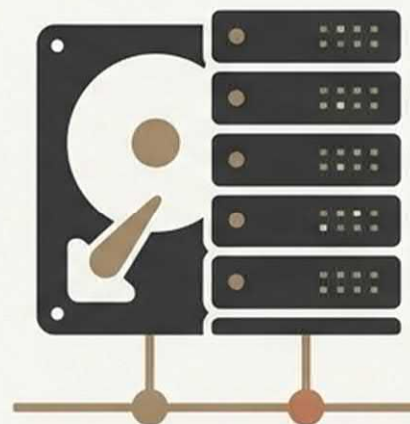
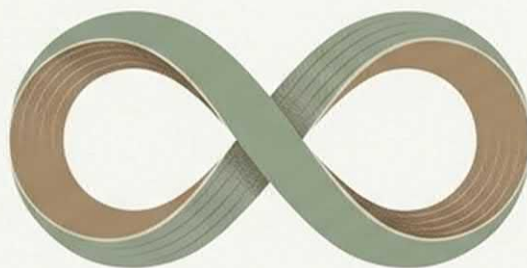
Lita inte blint på tekniken.

Varje restaurering är en **tolkning**.
Varje transkribering är en **gissning**.

Källkritik är viktigare än någonsin.

Dual Archive

Digital kopia

Framtidens bevarande

Tekniken är ett fantastiskt verktyg för att utforska, men originalet är källan till sanningen.

-
- ✓ Spara alltid originalfilen orörd.
 - ✓ Markera tydligt vad som är AI-bearbetat.
 - ✓ Använd dessa verktyg för att väcka intresse hos nästa generation.

**Börja gräva.
Historien väntar.**

Dokument

Ett antal dokument, alla med viss AI-koppling finns utlagda i en mapp (alsterolle_DIS).

Denna når du med följande länk:

<https://drive.google.com/drive/folders/1H2iBhfucMVrhz4XaDP147vW-V3P7wH1I?usp=sharing>

<https://tinyurl.com/3xuknanc>

Manipulering - exempel.

Ta bort – Remove

Smile ansiktsuttryck

Zoom ... Delförstoring

Väderkvarn. Sammanslagning

Photo dating. Tidsbestämning. Årtal

Karlstadsbranden. Tidningsartikel

Damm på dia

Rotera placera på häst

Bouppteckning familjestatus

AI ÄR INTE FRAMTIDEN — DEN ÄR REDAN HÄR.

FRÅGAN ÄR INTE OM VI SKA ANVÄNDA DEN. FRÅGAN ÄR HUR VI GÖR